

Recensie

Handen en voeten aan positieve psychologie in het basisonderwijs: bespreking van het proefschrift "Het werken met kernkwaliteiten in het basisonderwijs: Onderzoek naar het versterken van welbevinden en het verhogen van het zelfbeeld bij leerlingen in het basisonderwijs met behulp van kernkwaliteit"

Jan van den Berge, (oud)-schoolopleider, -registratiebeoordelaar BRLO (Velon) en -docent Nederlands.

Ruit, P. (2021). Het werken met kernkwaliteiten in het basisonderwijs: onderzoek naar het versterken van welbevinden en het verhogen van het zelfbeeld bij leerlingen in het basisonderwijs (proefschrift). Rijksuniversiteit Groningen. Zolang de voorraad strekt aan te vragen via info@peterruit.nl of te downloaden via www.peterruit.nl/promotie.

Op een speelse manier toont Peter Ruit ons in zijn gedegen en stevig onderbouwde studie twee van zijn andere interessegebieden: dat van bewegingsonderwijs en (natuur-)fotografie; het wordt ons getoond in de prachtige foto's van bewegende kinderen (veelal in de vrije natuur) die de dissertatie sieren. Sinds jaar en dag is Peter als opleidingsdocent aan de Driestar hogeschool te Gouda bezig met kernkwaliteiten en positieve psychologie; hij heeft daarover gepubliceerd in het Tijdschrift voor Lerarenopleiders van Velon/Velov en workshops over gegeven. Dat er een proefschrift over zou komen, lag bijna voor de hand.

De algemene onderzoeksvraag van dit proefschrift - in hoeverre kan een doelgerichte interventie bij leerlingen in de leeftijd van 7-12 jaar het welbevinden en het zelfbeeld verhogen? - is in een viertal deelstudies (vanuit vier onderzoeksvragen) onderzocht. In een tijd waarin welbevinden en zelfbeeld worden aangetast door de wereldwijd woedende pandemie van Covid-19, behoeft de relevantie van Peters studie geen betoog.

In hoofdstuk twee is de eerste deelstudie uitgewerkt, waarin werd nagegaan of het werken met kernkwaliteiten mogelijk is bij jongere leerlingen, omdat tot nu toe onderzoek het meest onder (jong) volwassenen is uitgevoerd (onderzoeksvraag 1). Centrale vraag hierbij was welk effect het bewust gebruiken van kernkwaliteiten heeft bij 807 leerlingen op 15 verschillende scholen in het basisonderwijs, waarbij 34 leraren betrokken waren (onderzoeksvraag 1). Het

onderzoek, dat een verkennend karakter had, werd gedurende één week onder drie condities afgenomen. De experimentele groep die twee interventie-activiteiten uitvoerde (één activiteit om zich bewust te worden van hun kernkwaliteiten en één activiteit om bij te houden in een logboek wanneer ze hun kernkwaliteit gebruikt hadden). De eerste controlegroep waar alleen de vragenlijsten werden afgenomen en de tweede controlegroep die naast de vragenlijsten ook een placebo interventie opdracht kreeg. De leerlingen konden uit de 24 kernkwaliteiten kiezen die door Peterson en Seligman (2004) geselecteerd zijn.

In hoofdstuk drie wordt verslag gedaan van de tweede deelstudie die gaat over het effect van het bewust worden en gebruiken van kernkwaliteiten door leerlingen in het basisonderwijs op hun welbevinden (onderzoeksvraag 2). In dit experimentele onderzoek onder 1346 leerlingen, verspreid over 17 basisscholen, verdeeld over een experimentele- en een controlegroep, werden kwantitatieve instrumenten gebruikt om gegevens over de processen en de effecten als gevolg van de interventie te verzamelen. De interventie werd gedurende vier weken afgenomen, waarbij meerdere interventieactiviteiten ontwikkeld waren en de leraren twee dagen getraind werden om de interventie te kunnen uitvoeren.

Hoofdstuk vier gaat over deelstudie drie, waarin onderzocht is wat het effect is van het bewust worden en gebruiken van kernkwaliteiten op het zelfbeeld van de leerlingen in groep 5-8 in het basisonderwijs (onderzoeksvraag 3). In dit experimentele onderzoek onder 1346 leerlingen, verspreid over 17 basisscholen, zijn dezelfde data en hetzelfde design gebruikt als in deelstudie twee naar welbevinden en werd een gevalideerde vragenlijst naar het zelfbeeld met de verschillende dimensies van het zelfbeeld afgenomen.

In de laatste deelstudie, hoofdstuk vijf, wordt gezocht naar verklaringen voor de werkzaamheid van de toegepaste interventie op welbevinden en het zelfbeeld van de leerlingen, waarvan de effecten zijn onderzocht in de voorgaande deelstudies (onderzoeksvraag 4). In deze studie is nagegaan wat we al weten over PPI's (Positive-Psychologie-Interventions), met name in het Positief Onderwijs. De kwalitatieve data zijn verzameld uit 85 logboeken, onder 41 leraren, verspreid over 11 basisscholen. Onder de 832 leerlingen van 7-12 jaar werden de logboeken en korte reflectievragenlijsten verzameld.

In hoofdstuk zes worden de algemene bevindingen besproken van de vier afzonderlijke deelstudies, de wetenschappelijke bijdrage van de studies met hun implicaties voor de praktijk, de beperkingen en aanbevelingen voor vervolgonderzoek.

Handen en voeten aan positieve psychologie in het basisonderwijs: bespreking van het
proefschrift

Krijgt het thema positieve psychologie handen en voeten door de studie van Peter Ruit? Die vraag kan ik volmondig met "Ja" beantwoorden. Peter breidt hiermee bestaand onderzoek naar interventies rond dat thema bij jongvolwassenen uit naar kinderen van de basisschool en laat de bruikbaarheid van zijn gekozen tools voor pabo en basisschool duidelijk zien. Als schoolopleider van studenten van instituut "Archimedes" van de Hogeschool Utrecht en als docent Nederlands en mentor aan Het Heerenlanden te Leerdam, heb ik in de praktijk mogen ervaren hoe heilzaam de focus op kernkwaliteiten werkt, vooral daar waar weinig zelfvertrouwen is!

Auteur: Peter Ruit, senior opleidingsdocent bij Driestar educatief (Master Leren en innoveren).

Recensent: Jan van den Berge, (oud)-schoolopleider, -registratiebeoordelaar BRLO (Velon) en -docent Nederlands.